

MONITORING IZVJEŠTAJ #2

PARLAMENTARNA DIPLOMATIJA: REGIONALNA SARADNJA KROZ POJAČAN PARLAMENTARNI DIJALOG

Crna Gora

supported by:

CRTA:

The project "Parliamentary Diplomacy: Regional Cooperation Through Enhanced Parliamentary Dialogue" is led by the Institute for Democracy (IDSCS) with the partners from the Western Balkan region: Institute Alternativa (IA), Institute for Political Studies (ISP), CRTA - Center for Research, Transparency and Accountability, Kosova Democratic Institute (KDI), and the Network of Progressive Initiatives (NPI). You can find more about the project at the following link: <https://idscs.org.mk/en/2023/06/23/parliamentary-diplomacy-regional-cooperation-through-enhanced-parliamentary-dialogue/>

PARLAMENTARNA DIPLOMATIJA: REGIONALNA SARADNJA KROZ POJAČAN PARLAMENTARNI DIJALOG

Na Samitu Berlinskog procesa održanom 10. novembra 2020. u Sofiji, lideri zapadno-balkanske šestorke (WB6), Albanije, Bosne i Hercegovine, Kosova, Crne Gore, Sjeverne Makedonije i Srbije, podržali su Akcioni plan za Zajedničko regionalno tržište (CRM) 2021-2024 i Akcioni plan za Zelenu agendu 2021-2030.

Na osnovu izvještaja o implementaciji RCC-a i desk istraživanja sprovedenog u periodu od novembra 2023. do septembra 2024. godine, Institut alternativa ima uvid u trenutni nivo implementacije akcionih planova u Crnoj Gori.

Akcioni plan za Zelenu agendu podijeljen je u pet ključnih oblasti: 1) Dekarbonizacija; 2) cirkularna ekonomija; 3) uklanjanje zagađenja; 4) održiva poljoprivreda; 5) zaštita prirode i biodiverziteta.

Ovaj monitoring izvještaj će se fokusirati na trenutni nivo implementacije obaveza preuzetih u okviru Berlinskog procesa, sa posebnim fokusom na **dekarbonizaciju** (Zelena agenda).

U cilju prikupljanja relevantnih podataka za pitanja implementacije Zelene agende, Institut alternativa se obratio Ministarstvu energetike i rudarstva, Ministarstvu turizma, ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera i Ministarstvu saobraćaja i pomorstva.

Pored ranije dobijenih podataka iz Ministarstva turizma, ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera, ovaj izvještaj sadrži i podatke Ministarstva energetike i rudarstva i Ministarstva saobraćaja i pomorstva.

ZELENA AGENDA - DEKARBONIZACIJA

Crna Gora unapređuje svoju energetska i klimatska agendu kroz sveobuhvatni set aktivnosti usmjerenih na postizanje ambicioznih ciljeva do 2030. godine. U središtu ovih napora nalazi se Nacionalni energetska i klimatska plan (NECP), koji je u završnoj fazi razvoja. NECP će predstaviti politike i mjere neophodne za ostvarivanje novih energetska i klimatska ciljeva zemlje, uključujući smanjenje emisije CO₂ za 55% u odnosu na nivo iz 1990. godine, udio od 50% obnovljive energije u ukupnoj finalnoj potrošnji energije, kao i posebna ograničenja za primarnu (0,92 Mtoe) i finalnu potrošnju energije (0,73 Mtoe).

U skladu sa EU propisima, Crna Gora takođe preispituje i revidira svoje zakonodavstvo kako bi podržala progresivnu dekarbonizaciju energetska sektora. To

REGIONALNA SARADNJA KROZ POJAČAN PARLAMENTARNI DIJALOG

uključuje usvajanje novih zakona koji su usmjereni na obnovljive izvore energije, energetske infrastrukturu i širi energetski sektor. NECP će također uključiti strategije za postizanje ciljeva za 2030. godinu u oblasti energetske efikasnosti, obnovljivih izvora energije i smanjenje emisije CO₂.

Ključni aspekt crnogorske strategije uključuje procjenu socio-ekonomskih uticaja dekarbonizacije, posebno na regionalnom nivou. Na primjer, region Pljevalja, koji je u velikoj mjeri zavisan od uglja, razvija Mapu puta za pravednu tranziciju kako bi se riješili socio-ekonomski izazovi koje donosi dekarbonizacija i postepeno ukidanje uglja. Ove procjene će biti integrisane u NECP i Stratešku procjenu uticaja.

Energetska efikasnost je prioritet u svim sektorima. Crna Gora je već uskladila svoj pravni okvir sa EU standardima, usvajanjem preko 70 pravnih akata. Sljedeći koraci uključuju dalja zakonodavna unapređenja i punu implementaciju ovih okvira. Zemlja je također ažurirala svoje građevinske propise, usklađujući ih sa Direktivom EU o energetskim karakteristikama objekata. Ovi novi propisi, usvojeni u maju 2023. godine, uvode strože zahtjeve energetske efikasnosti i sistem sertifikacije za energetske performanse, koji će se primjenjivati od avgusta 2024. godine.

Kako bi podržala energetske efikasnost, Crna Gora je izdvojila oko 15 miliona eura subvencija za poboljšanje energetske efikasnosti i povećanje upotrebe obnovljivih izvora energije (OIE) u domaćinstvima, sektoru turizma i malim i srednjim preduzećima. Ovi sektori imaju prioritet jer nude značajan potencijal za povećanje energetske sigurnosti i smanjenje emisije gasova sa efektom staklene bašte.

Pored toga, Crna Gora radi na poboljšanju

uslova za ulaganja u obnovljive izvore energije. U procesu usvajanja je novi zakon o korišćenju energije iz obnovljivih izvora, koji će se uskladiti sa najnovijim pravnim tekovinama EU i stvoriti povoljnije okruženje za ulaganja u obnovljive izvore energije (OIE).

U kontekstu regionalne saradnje, crnogorski region Pljevlja učestvuje u inicijativi Regioni uglja u tranziciji, saradjući sa slovenačkom opštinom Velenje. Ovu inicijativu podržava crnogorska Kancelarija za održivi razvoj, koja će nastaviti da podstiče saradnju na naporima za pravednu tranziciju.

Konačno, Crna Gora se bavi energetskim siromaštvom, kritičnim pitanjem identifikovanim na nivou EU. Predstojeći Zakon o energetici će uspostaviti mehanizme za podršku ugroženim domaćinstvima, osiguravajući im pristup osnovnim energetskim uslugama. Ovo će biti sprovedeno nakon usvajanja novog zakona i relevantnih podzakonskih akata.

Sveukupno, energetska i klimatska inicijativa Crne Gore uključuje više državnih institucija, uključujući Ministarstvo energetike i rudarstva, u saradnji sa drugim relevantnim ministarstvima i agencijama. Sljedeći koraci uključuju finalizaciju NECP-a, usvajanje potrebnog zakonodavstva i osiguravanje pune implementacije ovih okvira kako bi se postigli ciljevi zemlje do 2030. godine.

Crna Gora pokušava da unaprijedi svoju saobraćajnu infrastrukturu kako bi bila u skladu sa standardima EU, fokusirajući se na integraciju pametnih tehnologija, reformu željeznice, održivu mobilnost i otpornost na klimatske promjene. Ovi napori su dio šire strategije za modernizaciju transportnih sistema u zemlji, povećanje sigurnosti i promovisanje ekološki prihvatljivih načina transporta.

Crna Gora je transponovala EU Direktivu 2010/40/EU koja se odnosi na inteligentne transportne sisteme (ITS), što predstavlja značajan korak u modernizaciji infrastrukture drumskog saobraćaja. ITS oprema je već instalirana na ključnim dionicama autoputa i u tunelu Sozina. Vlada je pokrenula četvorogodišnji program sa ciljem dalje integracije ITS-a u drumski saobraćaj, uz podršku Evropske banke za obnovu i razvoj (EBRD). Trenutne inicijative obuhvataju pripremu studija o uvođenju saobraćajnih brojača i kamera za pojačanu kontrolu saobraćaja. Pored toga, Uprava za saobraćaj izdvojila je sredstva za nabavku softvera koji će pojednostaviti izdavanje licenci, dozvola i druge regulatorne procese, dodatno olakšavajući usvajanje pametnih transportnih rješenja.

Crna Gora se takođe fokusira na reforme željezničkog saobraćaja kako bi poboljšala bezbjednost, interoperabilnost i tržišne uslove. Zemlja priprema nove zakone o željeznici i željezničkoj bezbjednosti koji će uskladiti propise sa tehničkim specifikacijama EU za interoperabilnost (TSI). Očekuje se da će ovi zakoni otvoriti željezničko tržište i uskladiti Crnu Goru sa Četvrtim željezničkim paketom EU, koji ima za cilj unapređenje efikasnosti i konkurentnosti željezničkog sektora.

Istovremeno, Ministarstvo saobraćaja i pomorstva podržava nekoliko infrastrukturnih projekata koji imaju za cilj modernizaciju željezničkog sistema. To uključuje rekonstrukciju postojeće željezničke infrastrukture i planiranu kupovinu novih elektromotornih vozova, sa investicijom do 30 miliona eura. Ovi razvojni projekti ne samo da će poboljšati bezbjednost, već će povećati konkurentnost željeznica u odnosu na druge vidove transporta, usklađujući se sa ciljevima Zelene agende.

Crna Gora je posvećena preusmjeravanju drumskog saobraćaja na održivije vidove transporta. U okviru Programa za olakšavanje trgovine i transporta na Zapadnom Balkanu, u februaru 2023. godine potpisan je ugovor sa Svjetskom bankom o ažuriranju Strategije razvoja saobraćaja (2019-2035). Ovo ažuriranje će uključiti Strategiju održive i pametne mobilnosti za Zapadni Balkan, promovišući ekološki prihvatljiva transportna rješenja.

Zemlja takođe radi na definisanju koridora za željeznički teretni i unutrašnji vodni transport, pri čemu se zakonodavstvo EU prenosi u nacionalno zakonodavstvo. Ovo je dio šire strategije za unapređenje efikasnosti i ekološke održivosti transportnog sektora Crne Gore.

Crna Gora aktivno sprovodi regionalne akcione planove, uključujući Akcioni plan za olakšavanje transporta u regionu i Akcioni plan za bezbjednost saobraćaja u regionu. Značajno dostignuće je rekonstrukcija prekogranične željezničke stanice u Bijelom Polju na pruzi Vrbnica-Bar. Pored toga, Crna Gora priprema novu Strategiju poboljšanja bezbjednosti u drumskom saobraćaju (2024-2030) sa akcionim planom za naredne dvije godine. Vlada je takođe pokrenula nekoliko projekata koji imaju za cilj unapređenje bezbjednosti na putevima, uključujući identifikaciju visokorizičnih područja na nacionalnoj putnoj mreži, sertifikovanje inženjera za provjeru bezbjednosti saobraćaja i unapređenje bezbjednosti saobraćaja u tunelima.

Crna Gora integriše otpornost na klimatske promjene u svoje planiranje transporta, pri čemu se očekuje da će ažuriranje Strategije razvoja saobraćaja uključiti „zelene“ elemente i pripremu Studije razvoja in-

REGIONALNA SARADNJA KROZ POJAČAN PARLAMENTARNI DIJALOG

---

termodalnosti. Ovi napori imaju za cilj da poboljšaju održivost urbanih transportnih čvorišta, kao što su Bar, Podgorica i područje Bokokotorskog zaliva. Pored toga, zemlja promovira razvoj planova održive urbane mobilnosti (SUMP) za svoja urbana područja, u skladu sa Strategijom održive i pametne mobilnosti za Zapadni Balkan.

U skladu sa svojom posvećenošću smanjenju emisija ugljenika, Crna Gora se priprema da razvije nacionalni okvir politike za razvoj infrastrukture za alternativna goriva, koji bi sa radom trebao početi 2025. godine. Ova inicijativa je dio šireg IPA 2021 projekta, koji ima za cilj izgradnju kapaciteta i unapređenje pravnog usklađivanja unutar transportnog sektora Crne Gore. Osim toga, Vlada planira uspostaviti mehanizam koordinacije za postavljanje stanica za punjenje električnih vozila, što je ključan korak ka promovisanju upotrebe električnih vozila.

Regionalna saradnja je ključna komponenta strategije Crne Gore, posebno u razvoju infrastrukture za alternativna goriva. Zemlja blisko saraduje sa svojim susjedima na Zapadnom Balkanu kako bi uskladila standarde i olakšala prekograničnu primjenu ovih tehnologija.

Sveobuhvatan pristup Crne Gore reformi transportnog sektora odražava njenu posvećenost modernizaciji, održivosti i usklađivanju sa standardima EU. Kroz kombinaciju zakonodavnih ažuriranja, investicija u infrastrukturu i regionalne saradnje, Crna Gora se pozicionira kao lider u pametnom, održivom i otpornom transportu unutar Zapadnog Balkana. Trenutne i planirane inicijative ne samo da imaju za cilj poboljšanje efikasnosti i bezbjednosti transporta, već i smanjenje uticaja sektora na životnu sredinu, doprinoseći širim ciljevima Zelene agende i otpornosti na klimatske promjene.

NACRT MAPIRANJA MATRICE RELEVANTNIH ČINIOCA

PRIORITET 2: ZELENA AGENDA

NIVO IMPLEMENTACIJE

Nema

Minorno

Umjereno

Transformativno

ZELENA AGENDA – DEKARBONIZACIJA – CRNA GORA

Aktivnost	Rok	Napredak (politike, aktivnosti)	Odgovorna(e) institucija(e)	Sljedeći koraci
Uskladiti se sa Zakonom o klimatskim promjenama EU sa vizijom postizanja klimatske neutralnosti do 2050. godine.	2025	<p>U cilju daljeg usklađivanja sa pravnim tekovinama EU, Ministarstvo turizma, ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera radi na izradi novog Zakona o zaštiti od negativnih uticaja klimatskih promjena i zaštiti ozonskog omotača.</p> <p>Novi zakon će omogućiti dalje usklađivanje sa <i>acquis-em</i> EU, posebno funkcionisanje sistema za trgovinu emisijama (EU ETS) u skladu sa EU ETS Direktivom 2003/87/EC i njenim izmjenama, kao i praćenje i izvještavanje, akreditaciju i verifikaciju, EU registre, besplatne nagrade i aukcije.</p> <p>Novim zakonom će se obezbijediti i usklađivanje sa pravnim tekovinama EU u oblasti praćenja i izvještavanja o emisijama stakleničkih gasova u skladu sa Uredbom (EU) 2018/2066 i Uredbom (EU) 2018/2067 o akreditaciji i verifikaciji podataka.</p>	Ministarstvo turizma, ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera	Usvajanje zakona planirano za 4. kvartal 2024. godine
Postaviti perspektivne energetske i klimatske ciljeve do 2030.	2022. (U toku).	Vlada Crne Gore je u junu 2021. godine usvojila Izveštaj za pripremu ažuriranog nacionalno utvrđenog doprinosa (NDC) iz 2020. godine, kojim se obavezala da će smanjiti emisije stakleničkih gasova za 35% u odnosu na baznu 1990. godinu. Novi cilj koji je postavila Energetska zajednica je smanjenje emisije gasova za 55%.		Kraj 2026

Razviti i implementirati integrisane energetske i klimatske planove.	2022. (U toku).	Nacionalni energetske i klimatski plan (NECP) je u završnoj fazi izrade. NECP će pokriti politike i mjere koje je potrebno implementirati u cilju postizanja novih nacionalnih energetske i klimatske ciljeva do 2030. godine i to: <ul style="list-style-type: none"> - Smanjenje od 55,0% ispod nivoa CO2 iz 1990. godine; - Udio energije iz obnovljivih izvora u ukupnoj finalnoj potrošnji energije 50%; - Potrošnja primarne energije 0,92 Mtoe, a finalna potrošnja energije 0,73 Mtoe 	Ministarstvo energetike i rudarstva u saradnji sa Ministarstvom turizma, ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera	Finalizacija NECP-a 2024
Pripremiti i implementirati strategije prilagođavanja klimatskim promjenama.	2028. (U toku).	U saradnji sa Programom Ujedinjenih nacija za razvoj (UNDP), Ministarstvo turizma, ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera nastavlja realizaciju projekta „ Jačanje kapaciteta Crne Gore da integriše rizike od klimatske promjene u proces planiranja “ za izradu Nacionalnog plana za prilagođavanje klimatskim promjenama-NAP, koji finansira Zeleni klimatski fond (GCF). Projektom su obuhvaćena četiri sektora koji su najosjetljiviji na adaptaciju: voda, zdravstvo, turizam i poljoprivreda.	Ministarstvo turizma, ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera	Planirano da bude usvojen do kraja juna 2024.
Uskladiti se sa EU sistemom trgovanja emisijama i/ili uvesti druge instrumente određivanja cijena ugljenika.	2024. (U toku).	Vlada Crne Gore je Odlukom o obrazovanju komisije za sprovođenje javne aukcije za dodjelu emisijonih kredita („Sl. list CG“, br. 151/22) formirala komisiju zaduženu za sprovođenje javnih aukcija, dodjelu emisijonih kredita i dodjelu prikupljenih sredstava. Prethodno Ministarstvo (Ministarstvo ekologije, prostornog planiranja i urbanizma) je 14. februara 2023. godine objavilo javni poziv za dodjelu emisijonih kredita za 2022. godinu. Osim toga, novim zakonom će se ažurirati ETS propis.		Usvajanje zakona, kraj 2024. Završetak plana za uspostavljanje poreza na ugljenik do kraja 2025.
Povećati mogućnosti za primjenu rješenja zasnovanih na prirodi za ublažavanje posljedica od klimatske promjene i istovremeno prilagođavanje na njih.	2025.	Uz podršku IUCN-a, Ministarstvo turizma, ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera sprovodi projekat ADAPT, u cilju jačanja kapaciteta aktera uključenih u proces adaptacije na klimatske promjene.		
Osigurati učešće ekonomija ZB u Evropskom klimatskom paktu ili razgledati razvijanje sličnog mehanizma.	2022.			
Pregledati i revidirati, gdje je potrebno, sve relevantne zakone kako bi se podržala progresivna dekarbonizacija energetske sektora.	2023. (U toku).	Crna Gora ima obavezu da uskladi svoje zakonodavstvo u oblasti energetike sa EU Paketom čiste energije koji će obezbijediti dekarbonizaciju energetske sektora. Pored toga, Crna Gora mora da ostvari prilično ambiciozne ciljeve do 2030. godine u pogledu energetske efikasnosti, obnovljivih izvora energije i smanjenja emisije CO2. Strategija za postizanje novih ciljeva biće dio NECP-a.	Ministarstvo energetike i rudarstva	Usvajanje Zakona o korišćenju energije iz obnovljivih izvora Usvajanje novog Zakona o energetici Usvajanje Zakona o prekograničnim energetskim infrastrukturnim projektima

Pripremiti procjenu socio-ekonomskog uticaja dekarbonizacije na individualnoj ekonomiji i regionalnom nivou.	2022.	Društveno-ekonomski aspekti dekarbonizacije biće elaborirani u NECP-u i Strateškoj procjeni uticaja koji će biti izrađeni za ovaj dokument. Pored toga, u izradi je Mapa puta za region pravedne tranzicije Pljevalja koja će razraditi socio-ekonomski uticaj dekarbonizacije i postupnog izbacivanja uglja za ovaj specifičan region.	Ministarstvo energetike i rudarstva Ministarstvo turizma, ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera Kancelarija za održivi razvoj Vlade Crne Gore	Usvajanje Nacionalnog energetskog i klimatskog plana Usvajanje Mape puta za region pravedne tranzicije Pljevalja
Dati prioritet energetskej efikasnosti i poboljšati je u svim sektorima.	U toku.	Energetska efikasnost je prepoznata kao jedan od prioriteta politike energetske efikasnosti. Pravni okvir u ovoj oblasti je u velikoj mjeri usklađen sa acquis-em EU – u prethodnom periodu usvojeno je više od 70 pravnih akata.	Ministarstvo energetike i rudarstva	Dalja nadogradnja zakonodavstva u oblasti energetske efikasnosti u skladu sa acquis-em EU Implementacija zakonskog okvira
Transpozicija i puna primjena Direktive o energetskim performansima zgrada.	2023.	Pripremljeni su i usvojeni novi građevinski propisi za energetske efikasnosti u maju 2023. godine koji uvode: - Novi, stroži zahtjevi energetske efikasnosti za izgradnju zgrada - Sertifikacija energetskih karakteristika zgrade koja će se primjenjivati od 01.08.2024 Ovim je Crna Gora u potpunosti uskladila svoj pravni okvir sa zahtjevima Direktive o energetskim karakteristikama zgrada.	Ministarstvo energetike i rudarstva	Implementacija novih građevinskih propisa energetske efikasnosti
Podržati šeme renoviranja privatnih i javnih zgrada i osigurati odgovarajuće finansiranje.	U toku.	Ministarstvo energetike i rudarstva pokrenulo je implementaciju šire podrške energetskej efikasnosti koja se finansira iz paketa podrške EK, državnog budžeta i Eko fonda. Ukupno je budžet od cca 15 miliona eura opredjeljen za subvencije o unapređenju energetske efikasnosti i veće korišćenje OIE za implementaciju 3 programa namijenjena: građanima/domaćinstvima, sektoru turizma i malim i srednjim preduzećima. Prioritet je dat ovim sektorima jer je energetska efikasnost prepoznata kao ekonomičan i brz način povećanja sigurnosti snabdjevanja energijom i smanjenja emisija stakleničkih gasova odgovornih za klimatske promjene.	Ministarstvo energetike i rudarstva Ministarstvo turizma, ekologije, održivog razvoja i razvoja sjevera Ministarstvo ekonomskog razvoja Ministarstvo prosvjete, nauke i inovacija Eko fond	
Povećati udio obnovljivih izvora energije i obezbijediti potrebne uslove za investiranje.	U toku.	U cilju poboljšanja ambijenta za investiranje u OIE, Ministarstvo energetike i rudarstva pripremiło je Zakon o korišćenju energije iz obnovljivih izvora koji je u proceduri usvajanja. Zakon je usklađen sa najnovijim pravnim tekovinama EU u ovoj oblasti	Ministarstvo energetike i rudarstva	Donošenje Zakona o korišćenju energije iz obnovljivih izvora i relevantnih podzakonskih akata i njegova implementacija

Smanjiti i postepeno ukinuti subvencije za ugalj, striktno poštujući pravila državne pomoći.	U toku.			
Osigurati učešće u inicijativi Regiona uglja u tranziciji za zapadni Balkan.	U toku.	Opština Pljevlja kao region uglja u Crnoj Gori uključena je u regionalnu razmjenu u pogledu pravedne tranzicije sa Opštinom Velenje iz Slovenije. Ovaj proces podržava Kancelarija za održivi razvoj Vlade Crne Gore.	Opština Pljevlja Kancelarija za održivi razvoj Vlade Crne Gore	Nastavak saradnje
Razviti programe za rješavanje energetske siromaštva i šeme finansiranja za renoviranje domaćinstava i obezbjeđivanje osnovnog životnog standarda.	U toku 2024.	Pitanje energetske siromaštva kako je regulisano na nivou EU biće predmet novog Zakona o energetici koji je u pripremi. Mehanizam podrške ugroženim domaćinstvima biće uspostavljen nakon usvajanja Zakona i relevantnih podzakonskih akata	Ministarstvo energetike i rudarstva	Usvajanje novog Zakona o energetici i relevantnih podzakonskih akata
Podržati razvoj pametne transportne infrastrukture, promovisati podsticanje inovativnih tehnologija (kao što su transport bez papira, vještačka inteligencija, multimodalno izdavanje karata za putnike, mobilnost kao usluga, aplikacije za granične/granične prijelaze, 5G koridori, itd.).	U toku.	Direktiva 2010/40/EU koja se odnosi na ITS je u potpunosti transponovana. Trenutno je ITS oprema instalirana na dionici autoputa i u tunelu Sozina. Vlada Crne Gore usvojila je četvorogodišnji Program uvođenja ITS-a u drumski saobraćaj. Trenutno, uz finansijsku podršku EBRD-a, u toku je izrada Studije uvođenja saobraćajnih brojača i kamera za kontrolu saobraćaja, kao dio ITS-a. Takođe, dostupna je tehnička pomoć, koja ima za cilj jačanje kapaciteta nadležnih organa za implementaciju ITS-a. Uprava za saobraćaj je u svom budžetu izdvojila sredstva za ovu namjenu. Za dio koji se odnosi na drumski saobraćaj planirana je javna nabavka softvera koji će omogućiti izdavanje licenci, dozvola, saglasnosti i dr.	Ministarstvo saobraćaja i pomorstva (MTMA)	

Implementirati Regionalni akcioni plan za željezničke reforme.	2023.	<p>U toku je rad na izradi novog Zakona o željeznici i novog Zakona o bezbjednosti i interoperabilnosti željeznica. Implementacijom ovih propisa, pored otvaranja željezničkog tržišta, Crna Gora će unaprijediti uslove za uvođenje i implementaciju tehničkih specifikacija interoperabilnosti (TSI), odnosno tehničkih standarda EU koji se primjenjuju kako na modernizaciju tako i na izgradnju željezničkih pruga, infrastrukture i željezničkih vozila. Donošenjem ovih propisa Crna Gora će postići usklađenost sa IV paketom propisa EU u oblasti željeznica.</p> <p>U skladu sa važećim zakonodavstvom, Uprava za željeznice funkcionira kao regulatorno tijelo i tijelo za bezbjednost. Reorganizacijom državne uprave uspostavljena je Uprava za željeznice kao organ koji je nezavisan u odlučivanju, dok u slučaju žalbe Ministarstvo saobraćaja i pomorstva djeluje kao drugostepeni organ. Novi Zakon o željeznicama predlaže model nezavisnosti Regulatornog tijela za željeznice kao što je to slučaj sa Agencijom za zaštitu konkurencije, uz finansiranje iz državnog budžeta i uz uslove preinačene Direktive u pogledu žalbi na odluke Regulatornog tijela (žalbe se podnose Sudu).</p> <p>Ministarstvo je pokrenulo ili podržalo niz infrastrukturnih projekata koji se odnose na rekonstrukciju i modernizaciju željezničke infrastrukture, a u narednom periodu očekujemo zaključivanje ugovora o finansiranju nabavke novih elektromotornih vozova u vrijednosti do 30 miliona evra. Modernizovana infrastruktura i novi vozni park će, osim povećanja stepena bezbjednosti željezničkog saobraćaja, povećati i konkurentnost željeznice u odnosu na druge vrste saobraćaja, a samim tim i ispuniti ciljeve zacrtane u Zelenoj agendi.</p>	Ministarstvo saobraćaja i pomorstva, Uprava za željeznice, Željeznička infrastruktura Crne Gore i Željeznički saobraćaj Crne Gore	Usvajanje novog Zakona o željeznici i novog Zakona o bezbjednosti i interoperabilnosti željeznica
Definisati koridore željezničkog teretnog i unutrašnjeg plovnog saobraćaja.	2027.	Zakonodavstvo EU iz Akcionog plana Transportne zajednice koje se odnosi na unutrašnje plovne puteve, u dijelu koji je primjenjiv u Crnoj Gori, transponovano je kroz Prvi nacrt Zakona o unutrašnjoj plovidbi, koji je pripremljen uz konsultantsku podršku kroz IPA 2017 projekat „Tehnička pomoć u jačanju kapaciteta i usklađivanju nacionalnog zakonodavstva sa zakonodavstvom EU u sektoru transporta”		
Definisati opštu strategiju za prebacivanje saobraćaja sa drumskog na ekološki prihvatljivije načine transporta.	2021.	Ugovor sa Svjetskom bankom u okviru Programa olakšice trgovine i transporta na Zapadnom Balkanu potpisan je 13. februara 2023. godine, a uključuje ažuriranje Strategije razvoja saobraćaja 2019-2035 u skladu sa Strategijom održive i pametne mobilnosti za Zapadni Balkan.	Projekat Svjetske banke Transportna zajednica	Priprema Strategije počće tokom 2024. godine

Identifikovati tehničke standarde EU i osigurati njihovu implementaciju i digitalizaciju svih vrsta transporta.	2030.	Pregled postojećeg stanja dat je kroz Izvještaj o napretku implementacije akcionih planova Transportne zajednice, Poglavlje I Praćenje transpozicije Aneksa I Sporazuma o Transportnoj zajednici.		
Implementirati Akcioni plan za olakšavanje transporta u regionu.	2023.	Završen je jedan od najvažnijih ciljeva realizovan kao projekat pod nazivom Rekonstrukcija prekogranične željezničke stanice Bijelo Polje na pruzi Vrbnica-Bar	Ministarstvo saobraćaja i pomorstva, Uprava za željeznice i željezničku infrastrukturu Crne Gore	Uspostavljanje međusobne granične kontrole
Implementirati Akcioni plan za bezbjednost saobraćaja u regionu.	2022.	<p>Mnogo aktivnosti je u toku:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Izrađena je Strategija poboljšanja bezbjednosti u drumskom saobraćaju (2024-2030) sa Akcionim planom za 2024-2025 godinu, a nakon dobijanja komentara EK očekuje se da je usvoji Vlada. - U 2023. godini izrađena je analiza potencijalnih crnih tačaka na nacionalnoj putnoj mreži. - oko 50 crnogorskih inženjera je sertifikirano za RSA i RSI (revizija bezbjednosti saobraćaja i inspekcija bezbjednosti saobraćaja), pa je Uprava saobraćaja u prethodnom periodu raspisala tender za: <ol style="list-style-type: none"> 1. pripremu izvještaja RSI za nekoliko dionica na mreži državnih puteva, 2. pripremu izvještaja RSA za više dionica na mreži državnih puteva, 3. izradu projekta za uređenje školskih zona na 15 lokacija na mreži državnih puteva, 4. unapređenje bezbjednosti saobraćaja u 4 tunela (rekonstrukcija opreme i tunelsko osvjetljenje). - Usvojili smo metodologiju za prikupljanje KPI (ključnih indikatora bezbjednosnog učinka) koja je u skladu sa metodologijom EU, a svi KPI se mjere od 2022. godine. - Uviđaji i izrada izvještaja o saobraćajnim nezgodama su u skladu sa CADaS protokolom. - EBRD je obezbijedila sredstva za razvoj i implementaciju sljedećih ITS komponenti u drumskom saobraćaju u Crnoj Gori: <ol style="list-style-type: none"> a) Sistem prikupljanja podataka o saobraćaju; b) Saobraćajne kamere 	Ministarstvo saobraćaja i pomorstva	

Implementirati Akcioni plan 2024. puta.	2024.	<p>Saobraćajna uprava je putem granta EBRD-a postigla dogovor krajem 2021. godine o uspostavljanju RAMS-a za magistralne i regionalne puteve (puteve od nacionalnog značaja).</p> <p>Ministarstvo saobraćaja i pomorstva donijelo je 5 podzakonskih akata koji se odnose na transpoziciju odgovarajućih direktiva EU 2010/40/EU i Direktive 2004/52/EC prema Aneksu I.3 Ugovora o transportnoj zajednici.</p> <p>Crna Gora je usvojila niz dokumenata za borbu protiv klimarskih promjena, kao što su „Nacionalna strategija u oblasti klimatskih promjena do 2030. godine“ i Zakon o zaštiti od negativnih uticaja klimatskih promjena, a završen je i Priručnik za pripremu strategije razvoja sa niskom emisijom ugljenika do 2050. godine, kao i „Mapa puta dekarbonizacije saobraćaja u Crnoj Gori“.</p> <p>Kada su u pitanju projekti koji se nalaze na putnoj mreži TEN-T, u okviru projektne dokumentacije u toku je izrada plana o klimatskoj otpornosti.</p>	Ministarstvo saobraćaja i pomorstva	
Razviti i implementirati planove o klimatskoj otpornosti za transportne mreže ekonomija Zapadnog Balkana.	2022.	<p>Predstojeće ažuriranje Strategije razvoja saobraćaja 2019-2035 obuhvatiće dopunu Strategije sa „zelenim“ elementima, uz izradu Studije razvoja intermodaliteta u Crnoj Gori, koja će, uz implementaciju ITS rješenja u svim vrstama saobraćaja, biti polazna tačka za dalje definisanje saobraćajnih rješenja za tzv. urbana čvorišta, iako je i u ovom trenutku moguće jasno prepoznati nekoliko ključnih, kao što su Bar, Podgorica, I područje Bokokotorskog zaliva.</p>	Ministarstvo saobraćaja i pomorstva	
Promovisati pripremu i implementaciju Planova održive urbane mobilnosti za urbana područja na Zapadnom Balkanu.	2025.	<p>Ministarstvo saobraćaja i pomorstva planira kreiranje programa obnove voznog parka do kraja 2024. godine (staro vozilo za novo vozilo)</p> <p>Strategiju održive i pametne mobilnosti za Zapadni Balkan pripremila je Transportna zajednica i usvojena je 2021. godine. Svrha ove strategije je da se ciljevi i aktivnosti EU prilagode regionu Zapadnog Balkana kroz mapu puta za dekarbonizaciju i digitalizaciju transportnog sektora.</p>	Ministarstvo saobraćaja i pomorstva	
Definisati rješenja održive mobilnosti na regionalnom nivou uključujući planove za primjenu alternativnih goriva.	2024.	<p>U okviru projekta IPA 2021 Tehnička pomoć za izgradnju kapaciteta i unapređeno pravno usklađivanje, učinak i efikasnost u sektoru saobraćaja u Crnoj Gori biće pripremljeni okviri nacionalne politike za razvoj infrastrukture za alternativna goriva .</p>	Ministarstvo saobraćaja i pomorstva	Priprema dokumenta počće 2025. godine
Definisati plan za postavljanje i izgradnju punionica za električna vozila.	2022.	<p>Na početku treba prodiskutovati i razjasniti na nivou Vlade koje će institucije biti zadužene za koordinaciju procesa</p>	Vlada Crne Gore	
Povećati regionalnu saradnju u oblasti razvoja infrastrukture za alternativna goriva.	2023.	<p>U okviru projekta IPA 2021 Tehnička pomoć za izgradnju kapaciteta i unapređeno pravno usklađivanje, učinak i efikasnost u sektoru saobraćaja u Crnoj Gori biće pripremljeni okviri nacionalne politike za razvoj infrastrukture za alternativna goriva.</p>	Ministarstvo saobraćaja i pomorstva	Priprema dokumenta počće 2025. godine

REGIONALNA SARADNJA KROZ POJAČAN PARLAMENTARNI DIJALOG

Ministarstvo energetike i rudarstva i
Ministarstvo saobraćaja i pomorstva
dostavili su ažurirane rokove za određene
aktivnosti.

Revizije koje je dalo Ministarstvo energetike i
rudarstva su sljedeće:

- Razviti i implementirati integrisane
energetske i klimatske planove: iz 2022 /
promijenjeno u 2024
- Pregledati i revidirati, gdje je potrebno,
sve relevantne zakone kako bi se podržala
progresivna dekarbonizacija energetskog
sektora: iz 2023. / promijenjeno u 2024

Novosti dobijene od Ministarstva
saobraćaja i pomorstva su sljedeće:

- Implementirati Regionalni akcioni
plan za željezničke reforme: iz 2023. /
promijenjeno u 2024

- Definirati opštu strategiju za prebacivanje
saobraćaja sa drumskog na prijevoz koji
nudi ekološki prihvatljivije načine: iz 2021.
/ promijenjeno u 2025
- Implementirati regionalni akcioni plan
za olakšavanje transporta: iz 2023. /
promijenjeno u 2024
- Implementirati Regionalni akcioni plan
za bezbjednost saobraćaja: iz 2022. /
promijenjeno u tekuće
- Razviti i implementirati planove o
klimatskoj otpornosti za transportne
mreže ekonomija Zapadnog Balkana: iz
2022 / promijenjeno u 2026
- Definisati rješenja održive mobilnosti na
regionalnom nivou, uključujući planove
za primjenu alternativnih goriva: iz 2024 /
promijenjeno u 2026
- Povećati regionalnu saradnju u oblasti
razvoja infrastrukture za alternativna
goriva: iz 2023. / promijenjeno u 2026.